CONSTANTIN C. GIURESCU, DINU C. GIURESCU: *Istoria românilor — Din cele mai vechi timpuri pînă astăzi*, Editura Albatros, Bucureşti, 1972 696 p. + liste cronologice, bibliografie generală, indice, fotografii şi 12 hărţi în afară de text.

Este în afară de orice îndoială că, printre lucrările de gen, cartea profesorului Constantin C. Giurescu şi a fiului său, Dinu C. Giurescu, se înscrie ca o apariţie singulară. Se detaşează din comun nu numai prin prestigiul ce i-l conferă semnătura autorilor, ci în egală măsură, prin orientarea generală şi prin maniera de tratare. Nu este un *tratat* care să-şi propună abordarea exhaustivă şi discutarea savantă a faptelor şi fenomenelor proprii istoriei noastre naţionale ; de asemenea, nu este nici *manual* care, la un nivel corespunzător unei anumite vîrste sau capacităţi de receptare, să-şi propună, în fond, realizarea aceluiaşi obiectiv.

Lucrarea de care ne ocupăm se apropie de tratat prin documentarea largă, prin rigoarea ştiinţifică, prin caracterul unitar şi organic al expunerii ; se apropie de manual prin concentrarea materialului. În acelaşi timp, însă, se detaşează de ambele categorii. Nu este o lucrare ce se adresează specialiştilor şi nici nu-şi propune ca, prin o anumită circumscriere şi dozare a materialului, să călăuzească paşii acelora ce-şi încep iniţierea în cunoaşterea istoriei patriei. Deşi — aşa cum am notat şi mai sus — nu-i lipseşte nici rigoarea şi nici metoda, nu este impregnată de didacticism. Este alcătuită în aşa fel încît să servească unor obiective mai largi.

Lucrarea se adresează, aşa cum autorii o mărturisesc în *Cuvîntul înainte*, tuturor românilor, *care doresc să cunoască viaţa înaintaşilor lor*. Alcătuită cu această intenţie, cartea, trebuie s-o spunem din capul locului, răspunde pe deplin obiectivului ce şi l-a propus. Nu oricine este dispus şi pregătit să citească un tratat, puţini — din sentimente asupra cărora nu este necesar să mai stăruim — mai revin asupra manualului ; toţi, însă, se opresc cu interes şi plăcere asupra unei lucrări de genul celeia ce stă în atenţia noastră. Alcătuită pentru un public larg, ea a întrunit adeziunea deplină a acestuia. Neobişnuitul succes de librărie este, în fond, certificatul cel mai autentic al reuşitei.

Organizarea materialului, expunerea faptelor şi a evenimentelor curg firesc şi logic ; explicaţiile se dau în lumina ultimelor descoperiri şi cercetări. Precizia observaţiei se îmbină cu claritatea şi sobrietatea stilului. Expunerea, discretă şi caldă, este pătrunsă de un elevat suflu patriotic ce se transmite cititorului. Dozarea materialului se face într-o manieră capabilă să-l introducă în atmosfera istoriei noastre chiar şi pe cititorul mai puţin avizat. Capitolelor importante, în raport cu volumul general al faptelor, li se acordă un spaţiu mai larg. Am nota, în acest sens, capitolul cu care se deschide cartea *(Pămîntul românesc)* sau acel privitor la *Continuitatea daco-românilor în ţinutul carpato-dunărean şi formarea poporului român*, pentru a nu le pomeni decît pe acestea.

Notaţii succinte dar pline de conţinut întăresc sau explică aprecieri şi atitudini ale unor istorici, în legătură cu anumite fapte şi evenimente (am aminti, spre exemplu, observaţiile ce se fac cu privire la părerile lui I. Bogdan referitoare la slavi — p. 180—181, cele cu privire la *descălecare*, p. 220 ş.a.). Am semnala, în egală măsură, utilitatea capitolului ultim, referitor la *Contribuţia poporului român la ştiinţa, tehnica, literatura şi arta omenirii*.

Bibliografia selectivă, adăugată la sfîrşitul fiecărui capitol, serveşte la completarea informaţiei. De asemenea, ilustraţiile, comentate cu multă grijă şi precizie, sporesc firesc interesul cititorilor. În egală măsură, tabelele cronologice sînt deo-

sebit de utile pentru cei ce vor să cunoască date exacte în legătură cu cîrmuitorii pămîntului românesc.

Fireşte — aşa cum au remarcat-o, de altfel şi autorii — pe marginea cărţii se pot face şi observaţii critice. Astfel, s-ar putea reproşa că, uneori, formulările sînt prea lapidare, spaţiul acordat tratării unor probleme mult prea redus, pentru a se putea forma o imagine generală completă; că bibliografia unora dintre capitole, cu tot caracterul selectiv, este incompletă, că se fac aprecieri cu valabilitate generală considerîndu-se numai anumite fenomene caracteristice Ţării Româneşti (p. 512—513), că ordinea unor capitole este inversată (observaţia este valabilă pentru capitolul privind fanarioţii şi acel referitor la perioada 1821—1848). S-ar putea face, desigur şi observaţii de detaliu (Astfel, spre exemplu, cursul lui M. Kogălniceanu nu a fost suprimat. L-a întrerupt el însuşi).

Cu toată existenţa unor asemenea neajunsuri, ele sînt cu totul inerente unei asemenea modalităţi de tratare, ce nu-şi poate propune satisfacerea integrală a tuturor pretenţiilor — chiar legitime fiind ele — formulate de specialişti, lucrarea reprezintă un eveniment editorial şi o reuşită care s-a impus şi rămîne. Voindu-se un omagiu adus făuritorilor istoriei naţionale, cartea reprezintă, totodată, un preţios instrument de cultură şi de educaţie patriotică.

Gh. Platon

AL. ZUB, *Mihail Kogălniceanu, 1817—1891. Biobibliografie*, Editura enciclopedică română, Editura militară, Bucureşti, 1971, LXXXII + 654 p., indice de materii, de persoane.

Apărută la 80 ani de la moartea lui Mihail Kogălniceanu, lucrarea lui Alexandru Zub reprezintă o operă de exemplară conştiinciozitate şi de înaltă erudiţie. Cu o dăruire ce merită cea mai caldă apreciere, distinsul cercetător ieşean a ridicat marii personalităţi a istoriei noastre naţionale un edificiu durabil.

Cercetarea operei lui Kogălniceanu nu defineşte numai profilul unei personalităţi, ci acela al unei întregi epoci, a celei mai importante epoci din istoria noastră, în care s-a constituit naţiunea şi statul naţional român.

Kogălniceanu a acoperit jumătate de veac din istoria României mistuindu-şi, generos, clocotitoarea-i energie în slujba poporului şi a patriei cu ale căror năzuinţe s-a identificat atît de complet, fiind părtaş la toate actele mari ce s-au înfăptuit în secolul trecut. Cunoaşterea acestei imense activităţi este indispensabilă pentru definirea profilului unei întregi epoci în care oameni de talia lui Kogălniceanu, apariţii singulare, erau chemaţi să dea expresie năzuinţelor celor mai arzătoare. Din aceste considerente, lucrarea pe marginea căreia discutăm se înscrie pe coordonate cu semnificaţii mult mai largi, mai generale.

Lucrarea este precedată de o substanţială *Introducere*, în care sînt fixate obiectivele şi metodele de lucru, sînt justificate grupajul şi enumerarea scrierilor, sînt enunţate criteriile generale ce l-au călăuzit pe autor în organizarea cuprinsului, raportul cu lucrările de gen apărute anterior. De asemenea, pentru înlesnirea consultării, la începutul volumului este inserată o *cronologie* cuprinzînd datele esenţiale cu privire la viaţa şi opera lui Kogălniceanu.

Cele două mari părţi ale lucrării, care se referă la *Opera lui Mihail Kogălniceanu* şi la *Lucrări despre opera şi personalitatea acestuia*, cuprind următoarele subdiviziuni :

1) I. *Scrieri literare*, II. *Critică, istorie literară şi culturală*, III. *Scrieri istorice şi social-politice*, IV. *Corespondenţă particulară*, V. *Varia*, VI. *Proiecte, Scrieri probabile*, VII. *Publicaţii editate* şi

2) I. *Lucrări cu caracter general, Lucrări despre viaţa şi activitatea lui Kogălniceanu* (apărute pînă în anul 1970).